

Журавель Г.П.,
к.е.н, професор, професор кафедри обліку і оподаткування
Шинкарик М.І.,
канд. фіз.-мат.наук, доцент, перший проректор,
Західноукраїнський національний університет

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Вітчизняна економіка перебуває у зтяжній кризі. Для виходу із цієї кризи потрібен розвиток нової парадигми економічних відносин між державою, зацікавленими інвесторами, які мають фінансові ресурси та потенційно готові їх вкладати, підприємствами і банківськими організаціями.

Необхідно відзначити, що побудова вищезазначених відносин базується на інформаційних даних системи бухгалтерського обліку, що має забезпечувати користувачів оперативною, достовірною та доречною інформацією. За таких умов бухгалтер не лише стає фінансовим радником, а й бере участь у формуванні управлінської політики, значну частину робочого часу приділяє прогнозуванню, плануванню, прийняттю рішень, контролю в забезпеченні системи управління необхідною інформацією.

Інформатизація та інтелектуалізація економічних відносин вимагають від суб'єктів ринку нових знань і навичок, а також нового мислення, що покликані полегшити адаптацію суспільства до умов і реалій постіндустріалізації. Як свідчить практика, інформатизація економічних відносин впливає на спосіб та якість життя всіх суб'єктів ринку, що не просто трансформує життя суспільства, але і сприяє перебудові самого процесу економічних відносин між його членами.

Історія розвитку бухгалтерського обліку показує, що він є самостійною галуззю наукових знань, яка має певні системоутворюючі ознаки і є частиною системи економічних наук. Бухгалтерський облік є самостійною прикладною економічною наукою і певною галуззю практичної суспільної діяльності. Протягом багатьох століть бухгалтерському обліку відводилась важлива роль в розвитку економічних відносин у різних системах виробництва. Враховуючи його роль облік вважався філософією усього бізнесу, його мовою. Американський економіст Р. ФАУЛКІ зауважив, що Бухгалтерський облік – безпомилковий суддя минулого, неодмінний керівник теперішнього і постійний консультант майбутнього кожного підприємства. І. ШЕР, американський економіст констатував: Бухгалтерський облік стоїть вище за всі науки і мистецтва, бо всі мають в ньому потребу, а він ні в кому не має потреби; без бухгалтерського обліку світ був би не керованим і люди не змогли б розуміти один одного. Іспанський вчений, теоретик бухгалтерського обліку XVII ст. БАРТОЛОМЕО ДЕ СОЛОЗАНУ стверджував, що бухгалтер – справжній економіст. ДЖ. ФЕРГЕСОН, американський економіст відзначав, що для оптимального вирішення економічних і фінансових проблем суб'єктів підприємництва потрібна своєчасна та об'єктивна

інформація про перебіг і результати їхньої господарської діяльності. Основним джерелом такої інформації є бухгалтерський облік.

Відомий французький вчений Жан Батіст Дюмарже в 1944 р. (1874—1946), автор "позитивної" теорії бухгалтерського обліку на відміну від юридичної доктрини обліку, створив міжнародний герб бухгалтерів (рис.1), який складається з трьох фігур: сонця — бухгалтерський облік освітлює господарську діяльність; ваг — баланс; кривої Бернуллі, яка символізує те, що облік, який виник одного разу, буде існувати вічно, та девізу: "Наука, довіра, незалежність!"

Рис. 1. Міжнародний герб бухгалтерів

Свідченням визнання державою заслуг і праці фахівців-бухгалтерів, які наполегливо і професійно роблять вагомий вклад у реформування обліку—приведення національної системи бухгалтерського обліку і звітності у відповідність до потреб ринкової економіки та міжнародних стандартів фінансової звітності Указом Президента України в державі встановлено професійне свято День бухгалтера.

Бухгалтерський облік як наука і практична діяльність тісно пов'язаний з великою сукупністю фундаментальних і прикладних дисциплін. Теорія обліку передусім опирається на філософію, що вивчає найбільш загальні закони розвитку суспільства і пізнання. Такі закони визначають розвиток теорії і практики бухгалтерського обліку, для яких важливе значення мають такі онтологічні та гносеологічні напрями філософських знань, що використовуються з метою пізнання суспільного буття, економічних взаємовідносин та побудови інтелектуальних моделей щодо таких взаємозв'язків. Бухгалтерський облік опирається на широку законодавчу базу, що регулює діяльність у підприємницькій сфері. Законодавчо-правова регламентація розглядається не тільки як метод, а і як принцип управління підприємством. Тому юридичні науки повною мірою використовуються при формуванні правового поля бухгалтерського обліку підприємств і організацій.

Принципи побудови бухгалтерського обліку його теоретичні основи повинні враховувати постулати економічної теорії, вимоги до умов дії об'єктивних економічних законів з метою нівелювання впливу суб'єктивних факторів. Свідоме, цілеспрямоване використання економічних законів є

домінуючим. Держава не може скасувати економічні закони, але може створювати передумови для дії об'єктивних законів, змінивши умови. Це досягається, по-перше, вдосконаленням права власності, господарського механізму, за допомогою державного управління. Економічні закони незалежні від свідомості, але залежні від свідомої діяльності людей. Механізм використання економічних законів передбачає передусім пізнання їхньої сутності, умов дії та вимог, на основі чого формується економічна політика, виробляється економічна програма. Механізм використання економічних законів є прерогативою господарського механізму. Політика повинна бути концентрованим виразом економіки, а не навпаки – економіка концентрований вираз політики. Політична економія відігравала важливу роль в адміністративній економіці де держава регулювала економічні відносини виходячи із принципу політичної доцільності. Оцінюючи глибокий зміст Бухгалтерського обліку давньогрецький філософ Платон писав, що Бухгалтерський облік – це практична політекономія.

Академік НААН Жук В.М. зазначає, що запозичені з економік розвинених країн "правила гри" не дали українській обліковій системі очікуваних, задекларованих результатів. Продовжує зменшуватися роль бухгалтерського обліку на всіх рівнях управління. Бухгалтерська складова втрачає вагу в економічній науці. Знижується соціальний статус бухгалтерів-практиків. У країні сформувалася тенденція ігнорування попереднього наукового обґрунтування та обговорення нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку. Досі не розроблено Концепцію розвитку бухгалтерського обліку в Україні [1, с.5]. З професором Жуком В.М. не можливо не погодитись. Перенесення із країн з розвинутою ринковою економікою, з утвердженими багаторічними культурно-демократичними принципами законів і стандартів організації і ведення Бухгалтерського обліку в наших вітчизняних умовах не дає очікуваних результатів. Існує тіньова економіка, корупція, як наслідок дефіцитний державний бюджет, низький приріст ВВП, дефіцитний торговий баланс, обмеженість інвестицій.

Основою не тільки вищевикладених, а і проблем вітчизняного обліку є упущення і недооцінка важливості саме його теоретичної складової. Тільки теорія здатна сформувані переконливі аргументи і напрямки вирішення проблем [1, с.11]. Я.В.Соколов, відзначаючи значимість бухгалтерів-вчених, стверджував, що «праця бухгалтерів-практиків заслуговує на повагу. Проте все або майже все, що вони роблять на практиці – це заслуга теоретиків. Саме вони створили теорію обліку» [2]. Дальший розвиток теорії Бухгалтерського обліку повинен бути пов'язаний із постулатами економічної теорії з соціально-економічною поведінкою людини в суспільстві.

Література

1. Жук Валерій Миколайович. Розвиток теорії бухгалтерського обліку: інституціональний аспект: монографія. К.: ННЦ «ІАЕ», 2018. – 408 с.
2. Соколов Я.В. Основы теории бухгалтерского учета. – М.: Финансы и статистика, 2005. – 496 с.